

กล้วยหिन

ฉัตรชัย กิตติไพศาล ณัฐภา ตีรक्षा ไพศอล หะยีสสา และไพโรจน์ สุวรรณจินดา



“กล้วยหिन” มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชุมชนจังหวัดยะลา พบครั้งแรกที่ตำบลบาเจาะ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา บริเวณ 2 ฝั่งแม่น้ำปัตตานี ต่อมาชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงได้นำหน่อไปปลูกในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีแม่น้ำปัตตานีไหลผ่าน (พงศกร, 2547) มีพื้นที่ปลูก 2,995.50 ไร่ ผลผลิต 3,433.34 ตัน สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ คิดเป็นมูลค่า 41.36 ล้านบาท(สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา, 2550) โดยอำเภอบันนังสตา เป็นแหล่งที่มีพื้นที่ปลูกสูงสุดคือ 2,258 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอรือเสาะ อำเภอรามัน อำเภอเบตง อำเภอเมือง และอำเภอกาบัง มีพื้นที่ปลูก 482,117,104,19 และ 16 ไร่ ตามลำดับ

กล้วยหินสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายชนิด ได้แก่ กล้วยต้ม กล้วยตาก กล้วยทอด กล้วยเชื่อม กล้วยบวชชี และที่นิยมกันมากในปัจจุบันคือ กล้วยฉาบ นอกจากนี้ผลกล้วยหินสดนิยมใช้เป็นอาหารนก โดยเฉพาะนกปรอดหรือนกกรงหัวจุก ซึ่งชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นิยมเลี้ยงกันมาก เกษตรกรในจังหวัดยะลาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมดเลี้ยงนกกรงหัวจุกครัวเรือนละ 2-4 ตัว โดยให้กล้วยหินเป็นอาหารนกกรงหัวจุกตัวละครึ่งผลต่อวัน หรือใช้กล้วยหินวันละ 1-2 ผล ต่อครัวเรือน ดังนั้นจังหวัดยะลา ซึ่งมีครัวเรือนเกษตรกร 48,071 ครัวเรือนใช้กล้วยหินเลี้ยงนกกรงหัวจุกวันละประมาณ 36,000 ผล หรือ 2,400 หัวต่อวัน (พงศกร, 2547) เปลือกกล้วยหินป่นสามารถใช้เป็นอาหารนกกระทาได้ (ชาญวิทย์และคณะ, 2543)

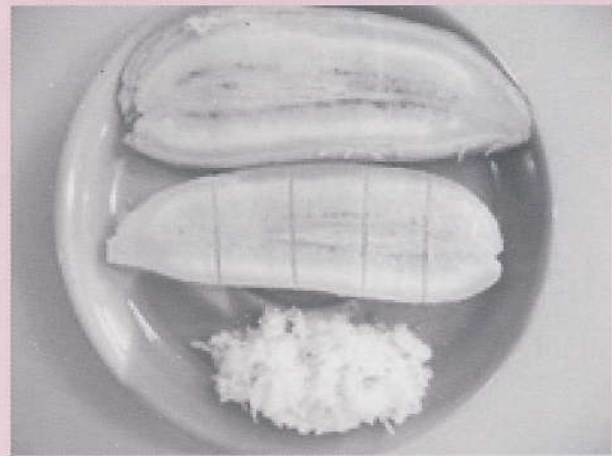
ระบบการปลูกกล้วยหินของเกษตรกรในจังหวัดยะลา มี 3 รูปแบบ คือ

1. ปลูกบริเวณบ้านเรือน เกษตรกรจะปลูกจำนวน 2-3 กอ เพื่อเป็นร่มเงา และใช้บริโภคภายในครัวเรือน โดยปลูกเพียงครั้งเดียวแล้วปล่อยให้เจริญเติบโตตามธรรมชาติ อาจมีการตัดแต่งหน่อบ้างตามความเหมาะสมของขนาดกอและสภาพพื้นที่

2. ปลูกแซมสวนผลไม้ เกษตรกรจะปลูกเป็นพีชร่วมหรือพีชแซมในสวนไม้ผลเพื่อเป็นร่มเงาและรักษาความชุ่มชื้น ทำให้ไม้ผลปลูกใหม่เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ และลองกอง มีอัตราการรอดสูง มีการตัดแต่งหน่อ โดยไว้หน่อกล้วย 3-4 หน่อ /กอ

3. ปลูกเชิงเดี่ยว เกษตรกรจะใช้พื้นที่ประมาณ 1-3 ไร่ ซึ่งมีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมหรือไม่สามารถปลูกพืชชนิดอื่นได้ เช่น ใกล้เคียงถนน ริมแม่น้ำ ริมเขื่อน หรือพื้นที่เหลือจากการปลูกยางพารา และไม้ผล

เนื่องจากกล้วยหินปลูกและดูแลรักษาง่าย เกษตรกรจึงนิยมปลูกแซมยางพาราหรือไม้ผล รองลงมาคือ ปลูกบริเวณบ้านเรือนและปลูกเชิงเดี่ยว ตามลำดับ ผลผลิตต่อไร่ค่อนข้างต่ำ คือ 1,357 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา, 2550)





กล้วยหิน : พืชท้องถิ่นจังหวัดยะลา



กล้วยหินเป็นพืชท้องถิ่นที่สำคัญของจังหวัดยะลา พบครั้งแรกที่ตำบลบาเจาะ อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา บริเวณ 2 ฝั่งแม่น้ำปัตตานี ต่อมาชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงได้นำหน่อไปปลูกในพื้นที่อื่นๆ ที่มีแม่น้ำปัตตานีไหลผ่าน จังหวัดยะลาเป็นแหล่งปลูกกล้วยหินที่สำคัญของประเทศ มีพื้นที่ปลูก 2,996 ไร่ สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรในพื้นที่คิดเป็นมูลค่า 41.36 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา, 2551)

ผลกล้วยหินมีรสชาติอร่อย ไม่ฝาด เนื้อไม่ยุ่ย มีลักษณะเป็นรูปเหลี่ยม เปลือกหนา จึงป้องกันการกระแทก และเก็บรักษาได้นาน สามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลายชนิด ได้แก่ กล้วยต้ม กล้วยฉาบ กล้วยตาก กล้วยทอด กล้วยเชื่อม และกล้วยบวชชี นอกจากนี้ผลกล้วยหินสดนิยมใช้เป็นอาหารนก โดยเฉพาะนกปลอดหรือนกกรงหัวจุก ซึ่งชาวไทยมุสลิมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นิยมเลี้ยงกันมาก ทำให้ความต้องการกล้วยหินเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว



ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา
สำนักงานพัฒนาการเกษตรภาคใต้ 8 ถนนวิภาวดีรังสิต

ขณะที่กล้วยไข่และกล้วยหอมให้ผลผลิต 2,885 และ 2,738 กิโลกรัมต่อไร่ ตามลำดับ(สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2550)

เบญจมาศ (2545) รายงานว่าการปลูกกล้วยให้ได้คุณภาพดี ควรบังคับการเกิดหน่อไม่ให้มีหน่อมากเกินไป ในประเทศที่ปลูกกล้วยเป็นการค้า มักจะไว้หน่อ 2 หน่อ โดยให้แต่ละหน่ออายุห่างกันประมาณ 4 เดือน หน่อจะเป็นตัวช่วยพยุงต้นแม่ไม่ให้ล้มเนื่องจากลมหรือพายุ แต่การไว้หน่อมากเกินไปนั้นไม่เป็นผลดีเพราะหน่อที่เกิดใหม่จะแย่งอาหารจากต้นแม่ที่กำลังให้ผลผลิต จึงทำให้ผลผลิตของต้นแม่ลดลงและขนาดของผลไม่ได้คุณภาพ

การคลุมถุงเป็นการป้องกันโรค แมลงและฝุ่นละออง ผลกล้วยจึงมีผิวสวยไม่มีแผลที่เกิดจากโรคแมลงทำลาย หรือแรงเสียดสีจากภายนอก อุณหภูมิในถุงสีฟ้าจะสูงขึ้นประมาณ 0.5 °C และจะทำให้ผลแก่เร็วขึ้น 3-4 วัน ทำให้น้ำหนักผลเพิ่มขึ้น 1-2 % และจำนวนผลเพิ่มขึ้นอีกด้วย แต่ถ้าต้องการให้ผลแก่ช้าลง อาจทำได้โดยการเพิ่มรู เพื่อให้มีการระบายอากาศมากขึ้น (เบญจมาศ, 2545)

เอกสารอ้างอิง

- ชาญวิทย์ เบญจมาศ, ปิ่น จันจุฬา, แฉม ล่องนภา และ สมศักดิ์ เหล่าเจริญสุข. 2543. การใช้ประโยชน์เปลือกกล้วยหินปนในอาหารนกกระทา. ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 43 หน้า.
- เบญจมาศ ศิลาชัย. 2545. กล้วย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ 357 หน้า.
- พงศกร ทิพย์ดนตรี. 2547. การปลูกกล้วยหิน. สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา กรมส่งเสริมการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 31 หน้า.
- มนูญ ศิริพงษ์. 2544. กล้วยหินพืชเศรษฐกิจชุมชน จ. ยะลา. ว.เคหการเกษตร 25: 113-118.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดยะลา. 2550. ข้อมูลพื้นฐานการเกษตรปี 2550. กรมส่งเสริมการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2550. ข้อมูลพื้นฐานการเกษตรปี 2550. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.